

Fragment uit Joukje Akveld, "Een aap op de wc. Een dierentuin in oorlogstijd", Hoogland & Van Klaveren, 2015. Dit fragment mag uitsluitend gebruikt worden voor educatieve doeleinden en mag niet verder worden verspreid.

Sultan en de anderen

Toen de bommen op de dierentuin vielen was de directeur thuis in zijn huis aan de Westerkade. Maar toen hij hoorde wat er gebeurd was, haastte hij zich naar de dierentuin. Hij zag de kapotte hokken en de dode dieren. Hij zag een hert dat over het pad sprong en in de bosjes verdween. Hij zag de zwaar beschadigde roofdierengalerij.

Het was een wonder dat de roofdieren nog leefden, had een van de oppassers gezegd. Ze hadden het plafond op hun kop gekregen.

Tussen de brokstukken liepen ze nerveus rond. Die oppasser zei ook: 'Alle roofdieren zijn binnen, maar de

schade is veel groter dan na die beschieting in de eerste oorlogsnacht. We weten niet of de dieren nog veilig zijn.'

Wat de oppasser eigenlijk bedoelde was: we weten niet of de mensen nog veilig zijn. Als de roofdieren konden ontsnappen, waren ook de mensen in gevaar. Niet alleen de oppassers en de Nederlandse militairen in de dierentuin, maar alle mensen in de stad. Dat zei de oppasser allemaal niet. Het was ook niet nodig, de directeur had het zo ook wel begrepen. En hij begreep nog iets: hij moest een beslissing nemen. De moeilijkste beslissing uit zijn carrière als dierentuin-directeur.

Hoe groot was het risico dat er opnieuw bommen op de dierentuin zouden vallen en de roofdieren zouden ontsnappen? En mocht



hij dat risico nemen? Die vragen stelde de directeur aan de commandant van de Nederlandse militairen die naar de dierentuin was geroepen. Te groot, zei de commandant.

En: Nee, uitgesloten.

De directeur knikte. Eigenlijk had hij die antwoorden ook wel geweten.

Het Nederlandse leger stond onder zware druk, zei de commandant nog. Hij mocht zijn mannen niet ook nog eens blootstellen aan het gevaar van een aanvallende tijger of leeuw. Het klonk als een verontschuldiging. Alsof het hem ook speet dat al die schitterende dieren moesten worden afgemaakt. Want dat was wat de commandant zei: de roofdieren moesten dood, zodat ze nooit zouden kunnen ontsnappen.

Sorry, zei de commandant.

De directeur zei niets. Alles wat er te zeggen viel was gezegd.

Negen tijgers, vier panters, zeven leeuwen en leeuwinnen, drie jaguars, een poema, twee kraagberen en de bruine beren Hans en Grietje werden door Nederlandse militairen afgeschoten. De oppassers stonden er zwijgend bij. Het enige wat ze konden doen was toezien dat de dieren snel en pijnloos werden afgemaakt. Daarna sleepten ze de dode lichamen naar de achtergalerij. Ook voor de roofdieren was geen tijd voor een begrafenis. Er was maar één ding dat niet alleen maar waardeloos was die eerste pinksterdag in de dierentuin: een paar dieren mochten blijven leven. Vier jonge leeuwen, een tijgerin met twee welpen, een goudkat, een beermarter en vier prairiewolven ontsprongen de dans omdat ze het geluk hadden tijdelijk ergens anders te zijn ondergebracht, of omdat ze nog te klein waren om gevaarlijk te zijn. 'Die leeuw ook?' vroeg een militair, en wees met de loop van zijn geweer op Tammo. 'Nee,' zei de directeur. 'Die leeuw is tam, die mag blijven leven.'

